

הרב יהודה בהרב

"לאמונות עתנו". מאת הרב צבי טאו (סקירה)

ספר חדש על כתבי הרב זצ"ל הוא תמיד בבחינת מאורע בבית מדרשו. אולם הפעם אין זה עוד ספר על כתבי הרב. יש בספר שלפנינו נסיון להתמודד עם השאלות הבווערות, אשר אנו, בני דור "עזה ויריחו תחילה", ניצבים בפניהם. האם, חלילה, האמונה בעם ישראל - נסתיימה? מה קורה עם תהליך הגאולה "הבלתי הפיך"? האם הנסיגות גם הן "צפויות" כמו שכל המהלכים בתהליך הגאולה צפויים; ועוד, בעיקר, אם כך - מה עושים?

דומה, ששאלות אלו מקבלות הארה חדשה מזווית ראייתו של הרב צבי טאו שליטי"א. אמנם המקורות שבספר אינם חדשים, אך השליטה בכתבי הרב (כולל החלקים שפורסמו לאחרונה מ"עין איה") מגלה רעיונות חדשים, לעיתים אקטואליים מאוד, במבטו של הרב על דורנו.

דוגמה למקור שכזה הוא הסיפור על פפוס ו' עקיבא (ברכות סא:), הידוע יותר כמשל השועל והדגים. בהארתו של מרן הרב זצ"ל מקבל הויכוח בין ר' עקיבא לפפוס משמעות חדשה וחודרת:

פפוס לא היה שונא תורה... יחד עם זה, איש חכם היה, איש תרבות המבין את המציאות ומנתחה באופן ריאלי. עם כל אהבת התורה ואהבת ישראל שלו, הוא השתדל תמיד להשאר "מציאותי"... לעומתו, כמובן, מי עומד? ר' עקיבא, והוא בעמדתו: השנאה היא שנאת עם...

(עין איה שם)

ובהסברתו של ר' צבי (ענין קצג - קצז):

הגורם לכל (השנאה) אחד הוא - הרצון להשכינתו מהיות עם. סוף הסיפור - ידוע. פפוס נתפס "על דברים בטלים". הוא גם ויתר, וגם נתפס. הסכם "השלום" הוביל להכרזת "הג'יהאד".

אולם כאמור, לא במקורות חדשים מכתבי הרב נמצא עיקר חידושו של הספר אשר לפנינו. החידוש הוא בניתוח דברי הרב לאור המציאות המתחדשת. דומה כי חברה לידיעה המקיפה, העמקה חודרת - החובקת מציאות והשקפת עולם יחדיו. אביא לדוגמה שני "ביירוים". האחד הנוגע ל"ישות הפלשתינאית", ואחד הנוגע ל"ישות הציונית" שלנו.

בנוגע לפלשתינאים כותב ר' צבי, במאמר היוצא מתוך ניתוח שירת היס:

"נחית כחסדך עם זו גאלת, נהלת בעוזך אל נוה קדשך, שמעו עמים ירגוזין" (שמות טו, ג) - בתהליך הגאולה ישנם מאבקים שונים והאחד המיוחד שבהם הוא המאבק עם הפלשתים - "חיל אחז יושבי פלשת".

האם אין כאן סמנטיקה דרשנית - לקשור בין פלשתים לפלשתינאים? מסתבר אליבא דהמחבר שלא. הפלישתים (עפ"י הגר"א בפירושו לנביאים) "הצרו לישראל במאוד ולא הניחו להם שום ממשלה ושלטון". לאומיות פלישתית זו עומדת אך ורק כדי להצמיח את מלכות בית דוד. הטכניקה הא-להית

בהיסטוריה מעמידה כוחות שונים שיפעלו כדי להבליט ולהוציא לפועל את גבורתם של ישראל. ה"צלי" הפלשתינאי, היה ונשאר ביטוי להעדר ה"אור" שלנו. אולם, הניתוח החשוב ביותר עבורנו נמצא ביחס למצבו של עם ישראל. ניתוח זה מופיע במאמר הראשון, אשר כותרתו היא "פרקים בהלכות ציבור". במאמר זה ישנו חלק אשר ירתק, לא רק את חובבי הביולוגיה - "משל הפרפר". ישנו מצב שנראה כנסיגה בחיי הפרפר, אך בעצם יש כאן תהליך התפתחותי, המוביל דרך הזחל והגולם אל הפרפר החופשי והמושלם. הרעיון הביולוגי של הרס רקמות על מנת לבנות את השלב הבא משמש בסיס לבטחון המוצק ברעיון המובע בפסקה שלפנינו (עמ' 10):

הערכים הכלליים שנתחדשו בנו, הרגשות החיים הלאומיות, שאיפות הבנין וההתיישבות, עוז החיים הלאומי - (השווה הצהרות אישים שונים בנושא התיישבות, נצרים וכדו') כל אלה נהיים מזולזלים וחסרי חשיבות... את מקומם תופס הקיום הפרטי לבדו...

רעיון זה חוזר על עצמו בניסוח שונה במאמר אחר, הנושא את הכותרת "דור דור ואמונתו": שם מתואר תהליך התבגרות של נער ההולך ומעצב את אישיותו - מתוך מאבק בעולם שמסביבו, שבירת המסגרות והדפוסים הילדותיים, ותחושה עמומה של אישיות וזהות הצומחת בקרבו. הדור, במצב הנוכחי, נמצא בתהליך התבגרות. לא הטפות מוסר יועילו לו, וגם לא נכון יהיה להתיימשך. צריך להבין את נפש הדור!

לא זו הדרך להעביר את מאמר "הדור" ולומר לו "אתה גדול". צריך לכאוב את כאבו ולהבין ולהרגיש שדור שלם נמצא ביסורים כאלה.

קשה שלא לשים לב לסגנון המיוחד והרגיש, המגיע לכלל ספרות בפרקים מסויימים - ראה לדוגמא את המאמר "עצב הגאולה". אולי ניתן לסיים תיאור זה בהדגשה, שיש בה משום השלמה למסר הגדול של ספר זה: יש כאן נסיון לראות את התהליך העובר על הדור הישראלי - כולל סממני השמאליים - לא רק כחולשה, כנסיגה, כבגידה וכדו'. כל אלה הננו יודעים כבר. החידוש הוא, שכל מה שידוע לנו הוא רק הגילוי החיצוני של התופעה, אך בפנימיות התופעה יש כאן ביטוי עמוק לחוסר סיפוק מן המצב הקיים.

כאשר תם זמנה של הפאזה "החילונית" שבציונות... הולכים ומתגלים בקיעים... זו ההודמנות להסביר לעם: הכל צריך לצמוח עכשיו ממקור יותר איתן, יותר טהור, יותר אמיתי...

(קנו-ז)

וכאן אולי חסרה בספר זה חוליה אחת - הקישור המציאותי. לדעת כיצד לתרגם את הניתוח האנליטי לתוך המציאות של ביילין ושריד, ביבי ורפול. ולך דבר אל בני ישראל. הבנה גדולה יש כאן. פרקטיקה? אין זה המקום. אולם כל מי שיעשה את המאמץ ללמוד ספר זה ולהתעמק בו (ויפה עשו העורכים שצינו בהרחבה את המקורות בסוף הספר) יגלה שיש בו כוחות לעזור לאחרים, לחשוף אף בהם את כוחותיהם שלהם. החשיבה המעשית שתצא מתוך תפיסה עקרונית זו - תבורך. דומני שבאווירה כזו המאבק שלנו יראה אחרת - בבטחון ובעוז נמשך את מאבקנו מתוך אמונה עמוקה בהמשך התהליך - "הולך ואור עד נכון היום".